

azt csak az tudja, aki látott erős, nagy hóval járó tél után lerágotg ákáczfialalost.

Mindezzel én nem akarom azt mondani, hogy az ákácsgyökérsarjakat a felujításnál mellőzzük. Legkevésbbé sem. Ez az ákáczfának igen jó és hasznos tulajdonsága. Magam is felhasználom tisztások felujítására, ritka, különösen silány homoktalajon ültetett fiatalosok megsüritésére, olyképpen, hogy a tisztásokat s a ritka fiatalos sorközeit jó mélyen fölszántatom. A szántott barázdában bámulatos mennyiségű gyökérhajtás verődik föl. Ez kétségtelenül a legolcsóbb és legczélszerűbb pótlás. Csupán az volt jelen soraimnak czélja, hogy állást foglaljak azzal a meggyőződésem szerint téves és, sajnos, igen elterjedt felfogással szemben, hogy az ákáczerdők felujítása czélszerűbb gyökérsarjak, mint tuskósarjak utján.

Havas Ágoston

zirczi apátsági erdőmester.

Különfélék.

A vad-hus árai Bécsben és Párisban. Folyó évi nov. hó 19.-én a N. F. P. szerint Bécsben a vadhusnak nagyban következő árai voltak: szarvas kilója 30—38 kr., szarvastehén kilója 38—44 kr., őz kilója 45—55 kr., nyul darabja 75 kr—1 frt 35 kr., fączán drbja 70 kr—1 frt 50 kr., fiatal foglyok drbja 60—72 kr., öreg foglyok drbja 30—45 kr., erdei szalonka drbja 1 frt 10 kr—1 frt 80 kr., vadkacsa drbja 60—90 kr.; e mellett még arról is tudósít az illető, hogy a nyulak nagy mértékben érkeznek Magyarországból s hogy a piac fączánnal és őzzel bővelkedik. Párisban f. é. november 9.-én következő árakat jegyezték: a fiatal foglyok darabonként 1·75—2·75 frank, öreg foglyok drbja 1·25—1·75 frank, nyul drbja 2—5·5 frank, fączán drbja 2·25—4·5 frank, őz kilója 1·65—2·25 frank, szarvas és szarvastehén kilója 1·75 frank. (B.)

A Budapesten létesítendő országos központi hitelszövetkezet megalakítása érdekében a földmivelésügyi minister ur az ország birtokos osztályához körlevelet intézett, s azt az ügy támogatása és mennél szélesebb körben való megismertetése végett egyesületünknek is megküldötte. A körlevél a legutóbbi választmányi ülésen bemutatvatván, az igazgatóválasztmánynak ez alkalommal hozott határozatához mértén annak szövegét lapunkban alább szószerint közöljük s egyszersmind az abban foglaltakat a felkarolásra méltó ügy iránt érdeklődőknek a legmelegebben ajánljuk.

A körlevél a következőképen hangzik:

«9607. eln. sz. — Az utóbbi évek fejleményei a kisbirtokos és munkásosztály felé fordították a közfigyelmet.

A volt jobbágyság önállóságra jutván, részben elveszítette a földesurában birt alyai támogatást, gyöngébb elemei a gazdasági harcz közepett alig birták magukat fentartani.

Midőn a mezőgazdaságnak világszerte sulyos helyzete ezt az állapotot még nehezebbé tette, a szövetkezésben kerestük azt az eszközt, mely a gazdaságilag gyöngébb néposztályok ellenálló erejét fejleszteni, benne a szolidaritás érzetét fölkelteni és erősíteni, ekkép a nép erkölcsi és anyagi jólétét emelni volna hivatva.

Ebben a szellemben alkotta meg a törvényhozásunk a gazdasági és ipari hitelszövetkezetekről szóló 1898. évi XXIII. törvénycikket; megalkotta pedig úgy, hogy ezen intézmény részére a szükséges állami felügyelet és támogatás mellett a társadalom tevékenysége is biztosítva legyen.

A törvényhozás tehát ennek a gazdasági törvénynek megalkotásánál elsősorban a magyar birtokos osztály

nemes hazafiasságára számított, abban a föltevésben, hogy ez segíteni fog az országos központi hitelszövetkezetet megalapítani s hogy ez fogja a szövetkezeti ügy iránt a nép legszélesebb rétegének érdeklődését felkölteni s a vidéki érdekeltséget községi szövetkezetekbe egyesíteni.

Idézett törvényünk az értelmi osztály közreműködését óhajtja, úgy az egyes községi szövetkezetek, valamint az országos központi hitelszövetkezet körében. Ez utóbbira nézve úgy akarja törvényünk a vezető osztályok tevékenységét megnyerni, hogy a szövetkezeti ügy iránt érdeklődők részére alapítványi üzletrészek jegyzését lehetővé tette, a pénzügyminister urra bizván az alapítványi üzletrészek egybegyűjtését, ki e végre az egész ország közönségéhez fölhívást is intézett.

Engem az intézménynek kiválóan gazdasági jellege arra indit, hogy a pénzügyminister ur ezen közérdekű akcióját a leghatályosabban támogassam és hazánk birtokos osztályához azzal a kéréssel forduljak, hogy a magyar föld népe iránt öröklött szeretetével karolja fel a szövetkezeti eszmét s kiki igyekezzék anyagi erejének arányában az intézmény megvalósításához és megerősítéséhez hozzájárulni s ily módon egyszersmind az intézmény működésében is maga számára tért biztosítani.

Tudvalevő, hogy a vidéki szövetkezetek virágzása, terjedése és áldásos működése az országos központi szövetkezet anyagi erejével szoros összefüggésben áll. Minthogy pedig ez utóbbi lényegesen attól függ, hogy a magyar gazdaközönség vagyonosabb része mily mértékben járul az országos központi hitelszövetkezet alaptőkéjéhez, sőt ezen körülmény a szövetkezet erkölcsi súlyának is igen lényeges eleme; a nagyjelentőségű gazdasági és társadalmi intézmény érdekében bizalommal kérem, hogy

a mennyiben eziránt másképp határozni nem méltóztatott, a központi hitelszövetkezet alapító tagjainak sorába egy vagy több (1000 koronás) alapítványi üzletrész jegyzésével belépni s ebbeli szives elhatározását, a mellékelt aláírási iv vonatkozó rovatainak kitöltésével tanusítani sziveskedjék. E helyütt megjegyzem, hogy az alapszabálytervezet az érdeklődők számára nálam bármikor rendelkezésre áll, annak végleges megállapítása azonban az alakuló-közgyűlésnek van fentartva.

Fölkérem egyuttal, hogy említett törvényünk irányának és szellemének, a benne megalkotott intézmény és az ápolásra bízott szövetkezeti eszme jelentőségének ismeretét saját társadalmi körében is lehetőleg terjeszteni s az ezen fontos ügy iránt érdeklődőket alapítványi üzletrészek jegyzésére buzdítani; az aláírási ivet pedig — kellő tájékozódás végett — folyó évi október hó 15-ig hozzám visszaküldeni sziveskedjék. Budapesten 1898. évi október hó 2-án. *Darányi Ignác* s. k.»

A körlevélhez mellékelve van az aláírási iv is, mely «*aláírási iv a gazdasági és ipari szövetkezetekről szóló 1898. évi XXIII. t.-cz. értelmében Budapesten létesítendő országos központi hitelszövetkezet alapítványi üzletrészeire*» czimet visel. Az aláírási iv 3. oldala az 1898. évi XXIII. t.-czikknek az alapító tagok jogviszonyaira vonatkozó rendelkezéseiről a következő tájékoztató adatokat tartalmazza:

«1. Az alapító tagok a központi hitelszövetkezet kötelezettségeiért csak alapítványi üzletrészeik erejéig felelősek; másrészt a központi hitelszövetkezet vagyonában és jövedelmeiben csak annyiban részesülnek, hogy üzletrészeik alapszabályszerű visszafizetését s a nyereségből legfeljebb négy (4) százalék évi osztalék kiszolgáltatását követelhetik. Szavazati jogukat és gyakorlásának módját az alapszabályok

fogják meghatározni. Az általuk jegyzett alapítványi üzletrészek visszafizetésével tagságuk megszűnik.

2. A központi hitelszövetkezet tiszta nyereségéből első sorban tíz (10) százalék a tartalékalapra, további tíz (10) százalék a kötvények külön biztosítéki alapjára, a fennmaradó összeg az alapítványi üzletrészek osztalékára és ennek fedezése után a szövetkezeti üzletrészek osztalékára fordítandó. A maradék a tartalékalap és külön biztosítéki alap között a közgyűlés által megállapítandó arányban osztandó meg.

3. A központi hitelszövetkezet igazgatójának 12 tagja közül az alapító tagok, a m. kir. államkincstárt ide nem értve, négy tagot választanak az alapszabályokban meghatározott időre.

(A jegyzés alkalmával minden alapítványi üzletrész 20 százaléka, azaz kétszáz (200) korona készpénzben a jelen aláírási iv kíséretében a földmivelésügyi magyar kir. ministerium segédhivatali főigazgatójához küldendő. Az alapítványi üzletrészek többi részének mikor és mily részletekben leendő befizetését az alakuló közgyűlés fogja meghatározni. Az alakuló közgyűlés lehetőleg még a folyó év októberében fog megtartatni.*) Az alapítókat a m. kir. pénzügyminister az alakuló közgyűlésre hirdetmény útján fogja meghívni.)»

Egyesületünk — az alapszabályok tiltó rendelkezésénél fogva — üzletrészt természetesen nem jegyezhetett; — ha azonban tagjaink sorából bárki ilyen üzletrészt jegyezni kívánna, azt az e célból egyidőre még visszatartott aláírási iven is megteheti.

*) Későbbi hír szerint az alakuló közgyűlés december hó első felében fog megtartatni.

Még néhány szó a luczfenyő-fatermési táblákról.

Azon szigoru tárgyilagosság határán belül, melyet a luczfenyő-fatermési táblákról szóló, az E. L. f. évi VIII. füzetében közölt cikkemben mindvégig szem előtt tartottam, szükségét érzem annak, hogy arra a válaszra, melyre Fekete főerdőtanácsos ur közleményemet méltatta, minden ismétlést kerülve, egészen röviden visszatérjek.

Fekete főerdőtanácsos ur fatermési tábláit tanulmányozván, részemről nem a szerkesztés módját, hanem magukat az adatokat találtam olyanoknak, melyekhez szó fér. Ezért foglalkoztam említett közleményemben szándékosan csakis a növekvés *felső határával*. A könnyelmű, reális alapot nélkülöző bírálat szemrehányása, ugy hiszem, nem érhet, mert összehasonlításom közben nem pusztán arra a benyomásra támaszkodtam, melyet a Fekete-Garam mentén fekvő erdőkről ottani szolgálatom közben nyertem, hanem épen akkor állott rendelkezésemre üzemrendezés és üzemátvizsgálás alkalmával ott régebben és legujabban felvett igen számos próbatér eredménye.

Nem kerülte ki figyelmemet, hogy egyes próbaterek megütik, sőt részben meg is haladják az új fatermési tábla I. termőhelyére vonatkozó tételeket, de ezeket kivételeknek vagy kifogásolható felvételeknek kell tekintenem most is, daczára annak, hogy ezek a hivatalos adatok szaktanulmányaikat teljesen végzett, sőt 1—2 évi gyakorlattal is bíró fiatal emberek segédkezése mellett gyűjtettek és kielégítő nagyságu próbaterekről eredtek.

Végül még szükségesnek tartom annak a kijelentését, hogy az átlagos állabmagasságokra vonatkozó megjegyzésemet egyáltalában nem alapítottam oly számításokra, aminőket Fekete főerdőtanácsos ur egy példában kifejt.

(Bund Károly.)

A cserebogárpajodok a folyó évben ismét igen nagy károkat okoztak a csemetekertekben és pedig különösen a fenyőfélék csemetéi közt, míg ellenben a lomblevelűek sokkal kevesebbet szenvedtek. A fenyőcsemeték $\frac{1}{3}$ -a, sőt helyenkint $\frac{2}{3}$ -a is áldozatául esett a pajodrágásnak, holott ugyanazon csemetekertben a kocsános tölgy és akáczcsemetéknek még $\frac{1}{10}$ -e sem pusztult el.

A fenyőfélék visszaserzőképessége aránylag csekély s így a pajod által kettérágott vezérgyökeret ezek mellégyökerek hajtása által nehezen tudják pótolni; volt ugyan alkalmam észlelhetni, hogy az első éves feketefenyő számos esetben az elveszett vezérgyökér helyett, ha az nem nagyon közel a föld színéhez volt elrágva, új oldalgökeret eresztett s küzdve a létért fenntartotta magát, noha a bajt természetesen megsínylette s magassági növekvésben visszamaradt. Ez azonban csak egyes, különben jól fejlődött példányoknál lehetséges s csakis akkor, ha meleg s a mellett esős időjárás van. Julius hóban e vidéken igen gyakori esőzések voltak s nézetem szerint ennek köszönhető, hogy a csemeték nagy része megmaradt, noha a pajod meg-
rágta.

Legkisebb visszaserző- és ellentállóképességgel bír e tekintetben, az itteni tapasztalatok szerint, a fenyőfélék közül a vörösfenyő, azután következik a lúcz- és erdei-fenyő s végre legjobban kiállja a pajodrágást a feketefenyő, ha a fentérintett kedvező körülmények is közreműködnek.

A lombfanemek közül itt a kocsános tölgy és akác csemetéi tenyésztetnek, melyek a pajodkárosítás daczára átlag jól fejlődtek; akárhány olyan csemetét találtam, melynek főgyökerét a pajod elrágta s melynek felső gyökérrészein ezenkívül 2—3 beforrt pajodrágás helye is látszik s a csemete mégis élve maradt.

Ha tehát a pajod a tölgy- vagy akáczcsemetét akkor támadja meg, midőn már legalább 2—3 hónapos s a csemete különben megfelelő jó talajon áll, az időjárás pedig kedvező, vagyis mindig elegendő nedvesség jut a gyökérzetéhez, akkor remélhetjük, hogy a csemeték, ha meg is sinylik a vágást, mégis megmaradnak; a fenyőféléknél erre a kilátás sokkal kisebb, de azért megmaradásuk szintén nincs kizárva.

A pajodok irtását azért természetesen lombfa vetőkertekben sem szabad elhanyagolnunk, mert az ellentálló és visszaszerzőképességnek is meg van a határa s bizonyára jobb, ha a csemetéknek ezzel az ellenséggel nem kell megküzdeniök, mert a küzdelem fejlődésükre s életerejükre hátrányos.

(közli: *Ratkovszky K.*)

Szűrszeréni tűzifaeladások. Megszokott dolog az, hogy a kicsiben bevált eljárással nagyban is kísérleteznek, mert ritka eset, hogy a jól működő kis minta után készült nagy gép felmondja a szolgálatot. Bizonyára így gondolkodott néhány budapesti nagyobb tűzifakereskedő is, aki látta, a mint a szenes, de még a fűszeres boltokban is kilószámra mérik a tűzifát úgy, mint versenytársát a szenet, melyet azonban nagyban is kezdettől fogva csak suly szerént értékesítettek. Ezek azután faraktáraikat s fűrészeiket aszerént rendezték be. A raktárakban az egyes rakásokban nem váltja fel egymást egy-egy 2 méteres kereszt egy-egy 2 méteres *bél*-lel, hanem az egész rakás minden méteres elkülönítés mellőzésével mindvégig ugynevezett *bél*, kivéve a két szélső sarkot vagyis a rakás végeit, melyek a széthullás elkerülése végett *keresztbe* vannak rakva. Ezeket a rakatokat azután sorban kezdik a gépen aprítani; nagy készleteket halmoznak össze, a melyekből rendelés esetében a fűrésznél levő hidmérlegre állított

kocsijaikat töltik meg addig, míg azt a súlyt nyomják, mely az ürmérték szerént vett rendelésnek megfelel, vagy inkább: mennyit ők annak megfelelőleg adni akarnak. Mert a faraktárakban, vagyis nagyban vásárló közönség irtózik a súlyszerénti vételtől s a régi megszokott ürmérték gyakran nem is az *ürm*³, hanem az ölszerénti rendelésekhez ragaszkodik, melynek összefüggését a súlylyal természetesen nem ismeri. Átmenet előtt állanak tehát itt is, úgy, mint a valutánál, melynél jelenleg forint és krajczárral számolnak ugyan még, de tényleg már korona és fillér járja. Csakhogy a tűzfának nagyban is súlyszerénti értékesítése, illetve ezen eljárás általánosítása kevésbé biztos, mint a valuta rendezése, mert előnyei nem érnek fel hátrányaival. A *fölönye* az, hogy hirtelen és nagyobb megrendelésnek is azonnal meg lehet felelni, s a fűrész állandóan és egyenletesen dolgozik, nincsen kapkodás munkások után, mikor egyszerre három körfűrész és ugyanannyi baltapárt is kell működtetni, s nem kell őket ismét elbocsátani, ha csak egy körfűrész vagy még az sem foglalkoztatható. *Hátránya* az, hogy könnyen romló s mégis drága hidmérleget kell felállítani s fentartani, hogy a súly a fa szárazabb vagy nedvesebb foka szerént nagyon eltér, hogy az apró fának külön szint kell emelni, mert az még tető alatt is gyorsan veszíti el tetszetős friss színét, a szabadban még meg is romlik s végül az ellenőrzés nehézsége, mivel a felapritott készletet leltározás esetében csakis súly szerént lehetne felvenni, mivel a térmérték az apritott fánál roppant eltérést mutat, minél apróbbra van vágva, annál nagyobb a látszólagos térfogata ugyanannak a famennyiségnek. S azért, legalább a kincstárnál, utánzásra aligha fog találni.

(Közli: *Gabnay F.*)